

Normativna baza imena u kontekstu Opće Uredbe o zaštiti podataka

Katulić, Anita

Source / Izvornik: **Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 2018, 61, 573 - 592**

Journal article, Accepted version

Rad u časopisu, Završna verzija rukopisa prihvaćena za objavljivanje (postprint)

<https://doi.org/10.30754/vbh.61.1.599>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:203:043805>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-11-28**

Nacionalna i sveučilišna
knjižnica u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

[National and University Library in Zagreb Repository](#)

NORMATIVNA BAZA IMENA U KONTEKSTU OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA

NAME AUTHORITY DATABASE IN THE CONTEXT OF THE GENERAL DATA PROTECTION REGULATION

Anita Katulić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
akatulic@nsk.hr

UDK / UDC 025.3:342.7

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 16. 3. 2018.

Prihvaćeno / Accepted: 25. 4. 2018.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada prikazati novosti iz područja zaštite osobnih podataka koje donosi Opća uredba o zaštiti podataka iz perspektive knjižničnog poslovanja. U radu se osobito provjerava usklađenost načela i prakse obrade osobnih podataka u Normativnoj bazi imena NSK s novom Uredbom.

Pristup/metodologija/dizajn. Daje se pregled i pojašnjenje temeljnih pojmova i koncepata iz područja zaštite osobnih podataka prema novoj Uredbi te analiza relevantnih članaka Uredbe koji se mogu primijeniti na prikupljanje, obradu i korištenje osobnih podataka u Normativnoj bazi imena. Navode se primjeri postupanja s pseudonimima u knjižničnim bazama te moguće mjere i preporuke.

Rezultati. Analizirajući postupanje s osobnim podacima za potrebe Normativne baze imena, donosi se zaključak da posebnu pažnju treba posvetiti poštivanju načela obrade, a radi uspostave pravne osnove preporučuje se donošenje dodatnog nacionalnog zakona iz knjižničarstva. Potrebno je osvijestiti postojanje prava pojedinaca čiji se osobni podaci obrađuju te ograničenja njihovih prava s obzirom na svrhu prikupljanja podataka i ulogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u obavljanju zadaće od javnog interesa.

Ograničenja. Rad se prvenstveno odnosi na napore u usklađivanju rada Normativne baze imena u okviru širih napora u usklađivanju knjižničnog poslovanja sa zahtjevima novog europskog zakonodavstva iz područja zaštite podataka.

Praktična primjena. Razmatraju se praktični problemi usuglašavanja rada Normativne baze imena sa zahtjevima iz Opće uredbe o zaštiti podataka.

Originalnost/vrijednost. Analizom relevantnih članaka Uredbe rad donosi pregled postupanja s osobnim podacima u segmentu knjižničnog poslovanja koji se tiče rada na Normativnoj bazi imena. Značaj rada očituje se u doprinosu aktivnostima prilagodbe knjižničnog poslovanja standardima Uredbe te utjecaja na razvoj za knjižnice relevantnog okvira zakonodavstva u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: normativna kontrola imena, Opća uredba o zaštiti podataka, osobni podaci

Abstract

Purpose. The purpose of the article is to give a review the new European data protection regulation from the perspective of library activities, especially the compliance of personal data processing in the Croatian National and University Library Name Authority database with the new personal data protection rules.

Approach/methodology/design. The article examines and interprets the basic concepts and principles of data protection contained in the new General Data Protection Regulation as well as relevant provisions concerning collecting, processing, and using personal data in the Name Authority database. A selection of examples of processing of pseudonyms is presented along with the appropriate measures and recommendations.

Findings. The findings of this article obtained from the analysis of the personal data processing activities confirm the conclusion that special attention needs to be given to complying the established data processing principles. In addition, the supplementary legal basis should be regulated through the national library legislation. Special efforts need to be taken to ensure the protection of the rights of the individuals or data subjects as well as possible limitation of these rights for the purposes of activities conducted by the National and University Library while performing duties in the public interest.

Research limitations/implications. The article is primarily focused on efforts in establishing and maintaining compliance of the Name Authority database with the requirements of the new European personal data protection regulation (GDPR).

Practical implications. The article considers the practical problems and issues in complying with the GDPR requirements.

Originality/value. The article analyzes relevant provisions and articles of the General Data Protection Regulation regarding the processing of personal data during activ-

ities conducted by the Name Authority database. The article contributes to the efforts to establish and maintain compliance with the provisions of the GDPR in library operations and offers valuable insights to promote library relevant legislative development in the Republic of Croatia.

Keywords: name authority control, General Data Protection Regulation, GDPR, personal data

1. Uvod

Ulaskom u Europsku uniju, Republika Hrvatska preuzela je niz zakona i drugih propisa pravne stečevine Europske unije. Među ostalim, pravna stečevina Unije uključuje i pravila o zaštiti osobnih podataka građana Europske unije i drugih fizičkih osoba na prostoru Unije.

U svibnju 2016. godine, nakon višegodišnjih priprema i rada na novom normativnom okviru zaštite osobnih podataka, Europska unija donijela je Opću uredbu o zaštiti podataka¹ koja je stupila na snagu s rokom odgode primjene od dvije godine.

Do stupanja Opće uredbe o zaštiti podataka (General Data Protection Regulation – GDPR, u daljnjem tekstu Uredba) u svibnju 2018. još je važeća europska Direktiva o zaštiti podataka² (95/46/EZ, u daljnjem tekstu Direktiva), odnosno na njoj temeljeni nacionalni zakoni. Stupanjem na snagu nove Uredbe, pravni okvir zaštite osobnih podataka u Republici Hrvatskoj doživjet će značajne izmjene.

„Direktiva“ omogućuje pojedinačnu provedbu u svakoj državi članici Europske unije, što znači da svaka država može implementirati pravila na svoj način, a implementira ih stvaranjem nacionalnih zakona koje su odobrili parlamenti svake države članice. „Regulativa“ je pak obvezujući zakon, odmah se primjenjuje u svakoj državi članici na jedinstven način, bez lokalnih provedbenih propisa.

Za razliku od prijašnje Direktive, novu Uredbu nije potrebno posebno implementirati u nacionalni zakon. Umjesto toga, ona se primjenjuje izravno umjesto nacionalnog zakona. Povodom početka primjene nove Uredbe, države članice Unije donose nacionalne provedbene zakone kojima prestaju važiti dosadašnji nacionalni zakoni o zaštiti osobnih podataka. Tako je u Republici Hrvatskoj kroz

¹ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka). [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR>.

² Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=HR>.

javnu raspravu u trenutku nastanka ovog rada prošao prijedlog Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka³, čijim će usvajanjem prestati važiti Zakon o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“, broj 103/03, 118/06, 41/08 i 130/11), Uredba o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirka osobnih podataka („Narodne novine“, broj 105/04) i Uredba o načinu pohranjivanja i posebnim mjerama tehničke zaštite posebnih kategorija osobnih podataka („Narodne novine“, broj 139/04).

Poslove hrvatskog nacionalnog regulatornog tijela predviđenog europskom direktivom i Zakonom o zaštiti osobnih podataka (ZZOP) obavlja Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP). Među ovlasti Agencije prema ZZOP-u ulazi i nadzor nad prikupljanjem i obradom osobnih podataka, vođenje Središnjeg registra evidencija o zbirka osobnih podataka, rješavanje u postupcima po prijavama protiv voditelja zbirki osobnih podataka, davanje pravnih mišljenja i dozvola za izvoz osobnih podataka izvan Republike Hrvatske itd.⁴ Nova Uredba postavlja više odgovornosti i obaveza za voditelje obrade, a AZOP više neće voditi Registar evidencija o zbirka niti će voditelji prijavljivati svoje zbirke osobnih podataka AZOP-u.

U skladu s tim, voditelji obrade bit će dužni osigurati transparentno informiranje⁵ korisnika o njihovim pravima i obradi osobnih podataka, vođenje evidencije aktivnosti obrade⁶ i imenovanje službenika za zaštitu podataka⁷ prema novim, podrobnije razrađenim kriterijima, u smislu potrebnih stručnih znanja i kompetencija za tu dužnost. Između ostalog, trebat će provesti tehničke i organizacijske mjere za omogućavanje učinkovite primjene načela zaštite podataka.⁸

Uredba uređuje zaštitu osobnih podataka i odnosi se na postupanje s osobnim podacima u privatnim i državnim tijelima i javnim ustanovama koje u svom radu prikupljaju i koriste osobne podatke. Pravila u Uredbi ne odnose se na fizičke osobe koje za svoje privatne potrebe prikupljaju podatke, a odnose se na prikupljanje i obradu podataka fizičkih osoba na području EU od pravnih tijela, bez obzira na to je li sama obrada u EU i ima li ustanova sjedište u EU. Knjižnice prikupljaju i obrađuju podatke o korisnicima i svojim zaposlenicima. No Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu održava i normativnu bazu podataka o imenima, za čije potrebe prikuplja i obrađuje podatke o osobama (autorima, ilustratorima, urednicima itd.).

³ Vidi: Prijedlog Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka [citirano: 11. 4. 2018.] Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=6988>.

⁴ Zakon o zaštiti osobnih podataka (ZZOP), pročišćeni tekst zakona: NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12. čl. 32–34. // Zakon.hr: pročišćeni tekstovi zakona. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/220/Zakon-o-zaštiti-osobnih-podataka>.

⁵ Uredba. Nav. dj., čl. 12.

⁶ Isto, čl. 30.

⁷ Isto, čl. 37–39.

⁸ Isto, čl. 25.

2. Osobni podaci u Normativnoj bazi NSK

Postupak oblikovanja imena fizičkih osoba propisan je posebnim odredbama kataložnih pravilnika. Prema programu Opće bibliografske kontrole, središnja bibliografska ustanova u zemlji odgovorna je za izradu pouzdanih oblika imena osoba koje pripadaju toj zemlji, utvrđivanje primjerenog oblika imena i izradu preglednih zapisa za domaće autore. Usto, bibliografska agencija mora utvrditi i mjerodavne oblike imena stranih autora u skladu s odgovarajućim međunarodnim i nacionalnim pravilima.⁹

Načela za izradu i oblikovanje pristupnica, kao i za izradu preglednih zapisa u knjižničnom katalogu, predstavlja vrlo važan dio Međunarodnih kataložnih načela. Dobro oblikovane pristupnice omogućavaju pouzdano pronalaženje bibliografskih zapisa i ograničavanje rezultata pretraživanja.¹⁰ Naša je Nacionalna i sveučilišna knjižnica kao nacionalno bibliografsko središte odgovorna za izradu normativnih zapisa osobnih imena, imena obitelji, korporativnih tijela i predmeta, prvenstveno hrvatskih. Izradom i održavanjem pouzdanih preglednih zapisa normativna baza ispunjava funkciju pronalaženja bibliografskih jedinica vezanih uz pregledne zapise i ograničavanje rezultata pretraživanja od strane krajnjeg korisnika knjižničnog kataloga. Za potrebe izrade preglednih zapisa o osobnim imenima knjižničari pronalaze podatke koji identificiraju osobu (autora, suradnika na djelu itd.) te izrađuju nadzirane pristupnice sa svim pronađenim oblicima imena. U razlikovanju više istoimenih osoba za koje se izrađuju pregledni zapisi važnu ulogu imaju dodatna obilježja koja će identificirati svaku osobu posebno.

Osobni podaci Uredbom su definirani kao

„svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi („ispitanik“); pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca“.¹¹

Između ostalog, osobne podatke čine i genetski podaci (naslijeđena ili stečena genetska obilježja pojedinca koja daju jedinstvenu informaciju o fiziologiji ili zdravlju tog pojedinca) i biometrijski podaci (osobni podaci dobiveni posebnom

⁹ Usp. Horvat, A. Oblikovanje osobnih imena u knjižničnom katalogu. // Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji. Zagreb : HBD, 1996. Str. 105–114. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: http://dzs.ffzg.hr/text/horvat_oblikovanjeimena.htm.

¹⁰ Vidi: Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela Mirna Willer. 2009. [citirano: 2017-10-09] Dostupno na: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf [citirano: 2017-10-09].

¹¹ Uredba. Nav. dj., čl. 4, st. 1.

tehničkom obradom u vezi s fizičkim obilježjima, fiziološkim obilježjima ili obilježjima ponašanja pojedinca koja omogućuju ili potvrđuju jedinstvenu identifikaciju tog pojedinca, kao što su fotografije lica ili daktiloskopski podaci).¹²

Odjel Normativnog nadzora imena u NSK-u prikuplja i obrađuje osobne podatke autora i ostalih osoba koje su na drugi način sudjelovale u stvaranju djela (ilustratori, fotografi, prevoditelji i dr.) ili su predmet djela. U preglednim zapisima knjižničnog kataloga utvrđuje se usvojeni oblik imena i daje pregled o ostalim imenima ili oblicima imena (neusvojeni oblici), kao i ostali podaci koji su potrebni za jedinstvenu identifikaciju osobe.

Normirana usvojena pristupnica sastoji se od imena osobe i, ako za to postoji potreba, dodatnog podatka o imenu. Razlikovna obilježja mogu biti datum rođenja i smrti, zanimanje, titule i ostali dodaci imenu.

Normativna baza Nacionalne i sveučilišne knjižnice sadrži sljedeće osobne podatke:

- sve varijante imena i prezimena
- podatak o datumu i mjestu rođenja i smrti
- pripadnost državi u kojoj izvorno objavljuje
- zanimanje, područje djelovanja
- titulu ili zvanje stečeno školovanjem
- po potrebi radno mjesto i naziv poslodavca.

U recitalima Uredbe o zaštiti podataka navodi se da podaci o preminulim osobama nisu osobni podaci, odnosno na njih se ne odnose pravila navedena u Uredbi, no države članice EU mogu predvidjeti pravila u vezi s obradom osobnih podataka preminulih osoba.¹³

Kao izvori za osobne podatke za normativnu bazu imena katalogizatorima služe: popunjeni CIP-obraci koje nakladnici prije objave publikacije dostavljaju Odjelu za CIP NSK-a, publikacije koje se obrađuju, referentni izvori te svi dostupni *online* izvori (enciklopedija, dnevne novine, dokument koji navodi ime autora u druge svrhe). Izvori podataka za svaki pronađeni podatak navode se u napomeni.

U knjižničarskoj struci korištenje skupnih baza podataka i knjižničnih kataloga pridonosi kvalitetnijem povezivanju bibliografskih podataka, a time i povećavanju globalne učinkovitosti normativnog nadzora. Razvojem tehnologije i povećanim korištenjem interneta tendencija knjižničnih, a posebno nacionalnih, baza jest integracija tehnologije *povezanih podataka*. Normativne datoteke knjižnica imaju stoga vrlo važnu ulogu u ostvarenju ciljeva otvorenih povezanih podataka – po-

¹² Isto, čl. 4, st. 13, 14, 15.

¹³ Isto, recital 27, 158 i 160.

novne uporabljivosti.¹⁴ Korištenjem međunarodnih mrežnih servisa osigurava se ekonomičnost (najmanji trošak ili najjednostavniji pristup) i veća ujednačenost te mogućnost dijeljenja autoriziranih podataka.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2013. godine postala je članicom Međunarodne virtualne normativne baze (VIAF). NSK šalje u VIAF cijelu normativnu bazu na mjesečnoj bazi.¹⁵ VIAF je međunarodna baza podataka i virtualni sustav koji služi svjetskoj knjižničarskoj zajednici na način da povezuje autorizirane podatke i njima pripadajuće bibliografske zapise iz nacionalnih bibliografskih središta i drugih ustanova na jezicima bibliografskih središta.¹⁶ Traženje imena stranog autora u VIAF-u u ovom slučaju osigurava potvrdu svih oblika imena u bibliografskom središtu zemlje kojoj autor pripada na nacionalnom jeziku i pismu.

U prikazu podataka u VIAF-u iz NSK-ove baze vidljiva su sva polja osim polja interne napomene za katalogizatore. U *online* katalogu NSK-a prikazuju se samo određeni podaci iz normativne baze, dovoljni za identifikaciju autora: uz ime i varijantne oblike imena, država u kojoj autor djeluje, zanimanje te podaci o mjestu i datumu rođenja i smrti.

3. Posebne kategorije osobnih podataka

Pri skupljanju i obradi osobnih podataka treba obratiti pažnju na posebne kategorije osobnih podataka. To su tzv. *osjetljivi podaci* definirani u Uredbi člankom 9., stavkom 1.:

„osobni podaci koji otkrivaju rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvjerenja ili članstvo u sindikatu te obrada genetskih podataka, biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca, podataka koji se odnose na zdravlje ili podataka o spolnom životu ili seksualnoj orijentaciji pojedinca“.¹⁷

Takvi podaci smiju se obrađivati samo u određenim slučajevima. Primjerice u slučaju kada je pojedinac dao izričitu privolu ili u slučaju kada je obrada nužna u svrhu javnog interesa u području javnog zdravlja, kao što je zaštita od ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju ili osiguravanje visokih standarda kvalitete i sigurnosti zdravstvene skrbi te lijekova i medicinskih proizvoda, zatim kada je obrada nužna u svrhe arhiviranja u javnom interesu, u svrhe znanstvenog ili po-

¹⁴ Usp. Farago, F.; B. Bosančić; B. Badurina. Povezani podaci i knjižnice. // Vjesnik Bibliotekara Hrvatske 56, 4(2013), str. 38. [citirano: 2018-01-09]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/138/133>.

¹⁵ Usp. Knežević Cerovski; A.; P. Pancirov. Normativna baza NSK danas. // Vjesnik Bibliotekara Hrvatske 58, 1-2(2015), 175-188. [citirano: 2018-01-09]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/61/56>.

¹⁶ Vidi: VIAF. [citirano: 2018-01-09]. Dostupno na: <https://www.oclc.org/en/viaf.html>.

¹⁷ Uredba. Nav. dj., čl. 9.

vijesnog istraživanja i dr.¹⁸ Također, kada se radi o osjetljivim podacima, moguća su odstupanja od zabrane obrade s obzirom na to da pravom država članica mogu biti propisane posebne odredbe o zaštiti osobnih podataka radi poštovanja pravne obveze ili za obavljanje zadaće od javnog interesa ili službene ovlasti voditelja obrade.¹⁹

U normativnoj bazi NSK-a navodimo primjerice pripadnost vjerskom redu nekog svećenika, kao jedini slučaj iz posebne kategorije podataka (podaci o vjerskoj pripadnosti). Podatak o pripadnosti vjerskom redu preuzima se isključivo iz javno dostupnih izvora. Takav podatak u preglednom zapisu stavljamo u polje objašnjenja biografskih podataka za katalogizatore koje nije vidljivo u *online* katalogu (MARC 21 polje 678 \$b), no vidljivo je u bazi VIAF.

Kao primjer navođenja osjetljivog podatka o vjerskoj pripadnosti navodimo primjer hrvatskoga svećenika Vice Blekića.

U preglednom zapisu *online* kataloga NSK-a vidljiva su polja s biografskim podacima o rođenju i zanimanju:

Odrednica: Blekić, Vice

Biografski podaci: Hrvatski svećenik. Rođen 30. 8. 1943. u Blaževićima.

U program Aleph u polju objašnjenja biografskih podataka (MARC 21 polje 678 \$b) upisan je podatak da svećenik pripada franjevačkom redu. Tako nije vidljiv krajnjem korisniku, već samo katalogizatoru.

Osobno ime: Blekić, Vice

Izvor podataka: Glas Koncila (službena stranica) [citirano: 23. 2. 2016.]

Biogr. ili pov.: Hrvatski svećenik. Rođen 30. 8. 1943. u Blaževićima. Franjevac.

U VIAF-u se vide sva MARC 21 polja kao i u sučelju Alepha, uključujući podatak o pripadnosti vjerskom redu.

Iz tog bi razloga u europskoj knjižničarskoj zajednici bilo korisno ponovno razmotriti koja polja iz preglednih zapisa knjižnice članice trebaju slati u VIAF.

4. Obrada osobnih podataka

Svaka obrada osobnih podataka, s obzirom na djelatnosti voditelja obrade, trebala bi se obavljati u skladu s novom Uredbom. Međutim

¹⁸ Isto, čl. 9, st. 2, t.(i) i t.(j).

¹⁹ Isto, recital (51).

„pravo na zaštitu osobnih podataka nije apsolutno pravo; mora ga se razmatrati u vezi s njegovom funkcijom u društvu te ga treba ujednačiti s drugim temeljnim pravima u skladu s načelom proporcionalnosti.“²⁰

O tome će biti više riječi u poglavlju o ograničenjima prava.

Da bismo govorili o načelima obrade, nezaobilazno je definirati obradu, voditelja i izvršitelja obrade osobnih podataka. Prema Uredbi,

„...obrada osobnih podataka znači svaki postupak ili skup postupaka koji se obavljaju na osobnim podacima ili na skupovima osobnih podataka, bilo automatiziranim bilo neautomatiziranim sredstvima kao što su prikupljanje, bilježenje, organizacija, strukturiranje, pohrana, prilagodba ili izmjena, pronalaženje, obavljanje uvida, uporaba, otkrivanje prijenosom, širenjem ili stavljanjem na raspolaganje na drugi način, usklađivanje ili kombiniranje, ograničavanje, brisanje ili uništavanje.“²¹

„Voditelj obrade znači fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka; kada su svrhe i sredstva takve obrade utvrđeni pravom Unije ili pravom države članice, voditelj obrade ili posebni kriteriji za njegovo imenovanje mogu se predvidjeti pravom Unije ili pravom države članice.“²²

Knjižnica kao javna ustanova voditelj je obrade osobnih podataka. U slučaju knjižnice ustrojene u sastavu druge organizacije, poput javne ustanove ili trgovačkog društva, voditelj obrade jest organizacija u čijem je sastavu knjižnica.

„Izvršitelj obrade znači fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje obrađuje osobne podatke u ime voditelja obrade.“²³

Izvršitelj obrade podataka prema tome je pravna osoba koja obavlja obradu osobnih podataka prema uputama voditelja obrade. Izvršitelj obrade nije neka konkretna fizička osoba unutar knjižnice, nego naprimjer davatelj usluge automatiziranog knjižničnog sustava, trgovačko društvo koje preuzme podmirivanje dugova za knjižnicu ili neku drugu aktivnost koja podrazumijeva obradu podataka ispitanika – korisnika usluga knjižnice. To može biti i Google, Amazon, Microsoft

²⁰ Isto, recital (4).

²¹ Isto, čl. 4, st. 2.

²² Isto, čl. 4, st. 7.

²³ Isto, čl. 4, st. 8.

ili drugo poduzeće koje nudi usluge iz *clouda*, primjerice ako knjižnica koristi njegove obrasce ili druge *cloud*-usluge.²⁴

Osobni podaci trebaju se obrađivati prema primjenjivim pravilima i prema sljedećim načelima²⁵:

- a. zakonitost, poštenost i transparentnost obrade
- b. ograničavanje svrhe
- c. smanjenje količine podataka
- d. točnost
- e. ograničenje pohrane
- f. cjelovitost i povjerljivost.

Uz ta načela, voditelj obrade mora biti u mogućnosti dokazati da se pri obradi vodio navedenim načelima, odnosno voditelj obrade odgovara za pouzdanost obrade osobnih podataka.

Načelo zakonitosti, poštenosti i transparentnosti obrade prvo je u nizu navedenih načela obrade, a označava da obrada treba biti u skladu s određenim pravnim temeljem, a pojedinac informiran o postupku obrade i njegovim svrhama. Za pojedinca treba biti transparentno kako se njihovi osobni podaci prikupljaju, upotrebljavaju itd., a svaka informacija u vezi s obradom mora biti sažeta, lako dostupna i razumljiva na jasnom i jednostavnom jeziku. Pojedinci bi trebali biti upoznati s pravilima, rizicima, pravima i načinom ostvarenja svojih prava u vezi s obradom.

Sljedeće je načelo ograničavanje svrhe, što znači da podaci trebaju biti prikupljeni u posebne, izričite i zakonite svrhe te se dalje ne smiju obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama.

Za svaku konkretnu obradu osobnih podataka knjižnica kao voditelj obrade mora utvrditi svrhu, koja je u skladu s pravnim temeljom za obradu. Osobni se podaci također mogu obrađivati u više svrha. Svrha prikupljanja i obrade osobnih podataka autora za normativnu bazu imena jest izrada bibliografija i drugih informacijskih pomagala, omogućavanje pristupa informacijama i znanstvenim i povijesnim istraživanjima, u skladu s pravnim temeljom ispunjavanja zadaće od javnog interesa.

Međutim javni je interes Zakonom o knjižnicama definiran vrlo općenito, pa je poželjno uravnotežiti pravo javnosti na informiranje i slobode i prava pojedinaca čiji se podaci obrađuju. Praksa izrade zapisa u normativnoj bazi NSK-a jest neobjavlivanje osjetljivih podataka (rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja,

²⁴ Vidi: Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Ochrana osobních údajů - Příručka pro knihovny, poglavlje 1.5 [citirano: 2018-04-10]. Dostupno na: http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_Leg-Pod/ochrana-osobnich-udaju/ochrana-osobnich-udaju-prirucka-pro-knihovny.

²⁵ Uredba. Nav. dj., čl. 5.

vjerska ili filozofska uvjerenja, članstvo u sindikatu, podataka koji se odnose na zdravlje, spolni život ili seksualnu orijentaciju). Također, osobni podaci koji ne spadaju u osjetljive podatke, ali ih autor iz nekog razloga izričito ne želi objaviti u *online* katalogu (npr. objava pravog imena koje se krije iza pseudonima), ne objavljuju se u poljima vidljivim za korisnike, već se bilježe u napomenu za katalogizatore.

Načelo smanjenja količine podataka znači da podaci moraju biti primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju. Ukoliko knjižnica obrađuje podatke u opsegu potrebnom za izradu bibliografija i pružanje bibliografskih i faktografskih informacija, knjižnice ispunjavaju zadaće od javnog interesa koji im je dodijeljen Zakonom o knjižnici.²⁶

Načelo točnosti znači da podaci moraju biti točni i, prema potrebi, ažurni.

Načelo ograničenja pohrane znači da podaci moraju biti čuvani u obliku koji omogućuje identifikaciju ispitanika samo onoliko dugo koliko je potrebno u svrhe radi kojih se osobni podaci obrađuju. Voditelj obrade stoga bi trebao odrediti rok za brisanje ili periodično preispitivanje.

Načelo cjelovitosti i povjerljivosti znači da podaci moraju biti obrađivani na način kojim se osigurava odgovarajuća razina sigurnosti (uključujući zaštitu od neovlaštene ili nezakonite upotrebe te od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja).²⁷

4.1. Pravni temelji i evidencija obrade osobnih podataka

Gdje god se osobni podaci u ustanovi obrađuju, obvezna je uspostava pravne osnove za prikupljanje i obradu osobnih podataka. Kako bi obrada bila zakonita, potrebno je utvrditi temelji li se razlog prikupljanja i obrade osobnih podataka u knjižnici ili knjižničnom sustavu na

- izvršavanju ugovora u kojem je ispitanik stranka ili korisnik usluga
- pravnoj obvezi voditelja obrade
- ulozi organizacije u obavljanju javnih zadaća (zadaća od javnog interesa)
- i/ili na temelju suglasnosti pojedinca (privola) za obradu njegovih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha.²⁸

Privola pritom označava „svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja pojedinca kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu osobnih podataka koji se na njega odnose“.²⁹

²⁶ Vidi: Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Nav. dj., poglavlje 6.7.1.

²⁷ Uredba. Nav. dj., recital (39), (58)–(61) i čl. 5.

²⁸ Isto, čl. 6.

²⁹ Isto, čl. 4, st. 11.

U kontekstu normativne baze imena, pravni temelj za obradu osobnih podataka nalazimo u Zakonu o knjižnicama, prema kojem bi on bio izvršavanje zadaće od javnog interesa. U čl. 14 Zakona o knjižnicama stoji da je NSK

„javna ustanova od nacionalnog značenja koja obavlja knjižničnu i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice Republike Hrvatske i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu kao i znanstveno-istraživačku i razvojnu djelatnost radi unapređivanja hrvatskog knjižničarstva te izgradnje i razvoja hrvatskoga knjižničnog sustava“.³⁰

U čl. 6 Zakona o knjižnicama stoji da knjižnična djelatnost obuhvaća, između ostaloga, izradu informacijskih pomagala, sudjelovanje u izradi skupnih kataloga i baza podataka te omogućavanje pristupa informacijama. Također, u pogledu obrade osobnih podataka za izvršavanje zadaće od javnog interesa, državama članicama EU Uredbom se dopušta da uvedu nacionalne odredbe kako bi se dodatno odredila primjena pravila. Pruža se i prostor za djelovanje kako bi bolje odredile njezina pravila, uključujući obradu osjetljivih podataka i preciznije određivanje uvjeta pod kojima je obrada osobnih podataka zakonita.³¹

Sve knjižnice kao javne ustanove koje prikupljaju i obrađuju osobne podatke moraju voditi evidenciju aktivnosti obrade³² kojom navode: izvor prikupljanja, kategorije pohranjenih osobnih podataka (npr. identifikacijski, kontaktni ili osjetljivi podaci), svrhu korištenja osobnih podataka, pravni temelj za obradu, ako je moguće, rokove za brisanje ili anonimizaciju osobnih podataka, podatak o tome šalju li se podaci u inozemstvo ili trećoj strani, ovlaštenje za pristup osobnim podacima u ustanovi itd. U važećem Zakonu o knjižnicama³³ nisu definirana pitanja rokova za čuvanje podataka i potrebno je uskladiti nacionalne zakonske propise s novom Uredbom.³⁴ Uredna evidencija obrade služi kao dokaz voditelja obrade da poštuje načela obrade osobnih podataka. U Uredbi je vođenje evidencije osobnih podataka određeno člankom 30, a obrazac za evidenciju nije unaprijed definiran, već se opisno navodi što u evidenciji treba obuhvatiti. Također, evidenciju osobnih podataka ne moraju voditi organizacije u kojima je zaposleno manje od 250 osoba, osim ako će obrada koju provode vjerojatno prouzročiti visok rizik za prava i slobode ispitanika, ako obrada nije povremena ili uključuje posebne kategorije podataka.³⁵

³⁰ Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105, 1616(1997). [citirano: 2018-15-01]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html.

³¹ Uredba. Nav. dj., recital (10).

³² Isto, čl. 30.

³³ Zakon o knjižnicama. Nav. dj.

³⁴ U trenutku pisanja ovog članka u pripremi je novi Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti.

³⁵ Uredba. Nav. dj., čl. 30.

Osim toga, neke knjižnice kao voditelji obrade morat će imenovati službenike za zaštitu osobnih podataka.³⁶ To će se odnositi na javna tijela, odnosno knjižnice kao samostalne ustanove.³⁷

5. Prava pojedinaca koje (re)afirmira Opća uredba o zaštiti podataka

Bez obzira na to je li pojedinac dao privolu za obradu svojih osobnih podataka ili se njegovi podaci prikupljaju na nekom drugom temelju za obradu, vlasniku osobnih podataka pripadaju prava koja se sada reafirmiraju novom Uredbom. Prava ispitanika pritom se odnose jednako na sve osobe čiji se osobni podaci prikupljaju, bilo da je riječ o zaposlenicima knjižnice, registriranim ili neregistriranim korisnicima knjižnice ili autorima čiji se podaci prikupljaju za normativnu bazu imena.

U prvom redu, knjižnica kao voditelj obrade dužna je ispitaniku osigurati pravo na pristup³⁸, odnosno pružiti informacije o obradi njegovih podataka. KorisnikKPojedinac Ispitanik može zatražiti i kopiju svojih osobnih podataka u elektroničkom obliku. Stavke o zaštiti osobnih podataka najčešće su dio knjižničnih pravilnika. Kako Uredba stavlja naglasak na to da informacije ispitanicima moraju biti sažete, razumljive i lako dostupne, preporuka je da knjižnice objave na svojim *web*-stranicama ili u informativnom letku sve informacije vezane uz zaštitu osobnih podataka. To su naprimjer sljedeće informacije: kontaktni podaci osobe kojoj se mogu obratiti u vezi sa zaštitom osobnih podataka u ustanovi, informacija o tome koje osobne podatke knjižnica prikuplja, jasnije objašnjenje zašto knjižnica čuva osobne podatke, na koje se obrade može podnijeti prigovor, koliko se dugo podaci čuvaju, kako se može zatražiti ispravak itd.³⁹

Ukoliko su podaci prikupljeni od ispitanika, voditelj obrade pruža mu sljedeće podatke: identitet i kontaktne podatke voditelja obrade; kontaktne podatke službenika za zaštitu podataka; svrhe obrade radi kojih se upotrebljavaju osobni podaci, kao i pravnu osnovu za obradu; razdoblje u kojem će osobni podaci biti pohranjeni i druge Uredbom definirane informacije.⁴⁰ Ako je ikako moguće, knjižnica bi trebala obavijestiti autora o uvrštavanju u normativnu bazu imena, čime bi mu se dala mogućnost da se ne složi s obradom određenih osobnih podataka.⁴¹

U slučaju kada osobni podaci nisu dobiveni od ispitanika, on ima pravo tražiti sljedeće: identitet i kontaktne podatke voditelja obrade i predstavnika voditelja

³⁶ Isto, čl. 37–39.

³⁷ Vidi: Smjernice o službenicima za zaštitu podataka [citirano: 2018-04-10]. Dostupno na: http://azop.hr/images/dokumenti/217/wp243rev01_hr.pdf.

³⁸ Uredba. Nav. dj., čl. 15.

³⁹ Vidi: Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Nav. dj., poglavlje 7.

⁴⁰ Uredba. Nav. dj., čl. 13.

⁴¹ Vidi: Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Nav. dj., poglavlje 6.7.

obrade; kontaktne podatke službenika za zaštitu podataka; svrhu obrade kojoj su namijenjeni osobni podaci, kao i pravnu osnovu za obradu; kategorije osobnih podataka o kojima je riječ; razdoblje u kojem će se osobni podaci pohranjivati ili, ako to nije moguće, kriterije prema kojima se utvrdilo to razdoblje te druge u Uredbi navedene informacije.⁴²

Daljnja prava ispitanika⁴³ jesu:

- pravo na ispravak
- pravo na brisanje („pravo na zaborav“)
- pravo na ograničenje obrade
- pravo na prenosivost osobnih podataka
- pravo na prigovor, pravnu zaštitu i naknadu štete.

5.1. Ograničenja prava

U određenim slučajevima pojedinac neće moći ostvariti neka navedena prava, što se naziva ograničenjima prava. U nastavku se navode ograničenja relevantna za normativnu bazu imena.

Recital (45) Uredbe kaže:

„Ako se obrada odvija u skladu s pravnim obvezama voditelja obrade ili ako je obrada potrebna za izvršavanje zadaće koja se obavlja u javnom interesu ili pri izvršavanju službene ovlasti, obrada bi se trebala temeljiti na pravu Unije ili pravu države članice. Ovom se Uredbom ne zahtijeva potreba posebnog propisa za svaku pojedinačnu obradu. Jedan propis kao osnova za više postupaka obrade, koji se temelje na pravnoj obvezi kojoj podliježe voditelj obrade ili ako je obrada potrebna za izvršenje zadaće koja se provodi zbog javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti, može biti dovoljan. Pravom Unije ili pravom države članice također bi se trebala odrediti svrha obrade.“⁴⁴

Isto tako, u recitalu (10) Uredbe stoji da

„u pogledu obrade osobnih podataka za usklađivanje s pravnom obvezom, za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri obavljanju službene ovlasti dodijeljene voditelju obrade državama članicama trebalo bi dopustiti da zadrže ili uvedu nacionalne odredbe kako bi se dodatno odredila primjena pravila iz ove Uredbe.“⁴⁵

⁴² Uredba. Nav. dj., čl. 14.

⁴³ Isto, čl. 16–22.

⁴⁴ Isto, recital (45).

⁴⁵ Isto, recital (10).

Iz navedenih recitala (10) i (45) vidljivo je da bi bilo korisno donijeti nacionalni propis kojim bi knjižničarska zajednica dobila konkretnije ovlasti za obradu osobnih podataka u svrhu ispunjavanja zadaće od javnog interesa.

U recitalu (65) navodi se korisničko pravo na zaborav u slučaju da osobni podaci više nisu potrebni s obzirom na svrhu u koju su prikupljeni, ako je potreban ispravak podataka i sl. U tom slučaju pojedinci imaju pravo na prigovor. No daljnja pohrana osobnih podataka trebala bi ipak, prema recitalu (65), biti zakonita ako je nužna za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja i slobodu informiranja, radi poštovanja pravnih obveza, za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili izvršavanje službene ovlasti voditelja obrade, u svrhe arhiviranja od javnog interesa, znanstvenih ili povijesnih istraživanja, u statističke svrhe i dr. Uredba također predviđa mogućnost da Unija i/ili države članice predvide ograničenja prava na brisanje podataka ukoliko su podaci obrađeni radi ostvarivanja prava na informiranje, svrhe arhiviranja u javnom interesu ili izvršavanja zadaće od javnog interesa.⁴⁶ Prema recitalu (69), u slučaju obrade osobnih podataka za izvršavanje zadaće od javnog interesa svaki bi ispitanik ipak trebao imati pravo prigovora na obradu bilo kojih osobnih podataka povezanih s njegovom posebnom situacijom. U tom bi slučaju knjižnica kao voditelj obrade trebala moći dokazati da njezini uvjerljivi legitimni interesi imaju prednost pred interesima temeljnih prava i sloboda pojedinca čiji su podaci obrađeni.

Nadalje, ukoliko je informiranje pojedinca o obradi njegovih osobnih podataka, uključujući podatke o voditelju obrade, svrsi i načinu obrade, vremenskom okviru, prijenosu podataka u inozemstvo itd., pretjeran „teret“ za ustanovu, predviđena su ograničenja prava u obliku odbijanja ispunjenja zahtjeva ili traženja naknade za administrativne troškove.⁴⁷

Pri ostvarivanju prava na pristup svojim podacima, ispravak, ograničenje obrade, izvješćivanje voditelja obrade o obradi, prenosivost podataka te prigovor, pojedinac ima pravo dobiti kopiju svojih podataka, što se preporuča elektroničkim putem. Uredba u navedenim slučajevima predviđa mogućnost da Unija i/ili države članice predvide ograničenja prava ukoliko se podaci obrađuju u svrhe arhiviranja u javnom interesu.⁴⁸

Pojedinac ima pravo na kopiju svojih podataka u formatu koji omogućava prijenos podataka od jednog davatelja usluge drugome⁴⁹, no samo ako su podaci obrađivani na temelju privole ili izvršavanja ugovora. U slučaju obrade u okviru svojih javnih dužnosti ili javnog interesa to se pravo ne može primijeniti. Korisnik također ima pravo uložiti prigovore na obradu u slučaju

⁴⁶ Isto, recital (10), čl. 17, st. 3a, b, d

⁴⁷ Isto, čl. 12, st. 5; čl. 14, st. 5b.

⁴⁸ Isto, recital (10), čl. 89, t. 3.

⁴⁹ Isto, recital (68).

izrade profila i obrade za potrebe marketinga⁵⁰, pravo na ispravak i dopunu netočnih, nepotpunih i nepreciznih podataka.⁵¹ U tim slučajevima Uredba predviđa mogućnost da Unija i/ili države članice predvide ograničenja prava radi prava na informiranje, u svrhe arhiviranja ili obavljanja zadaće od javnog interesa.⁵²

U kontekstu normativne baze NSK-a, zbog prirode usluge, fokus ostvarivanja prava pojedinaca vjerojatno će biti na ispravicima podataka pojedinaca.

6. Primjeri postupanja sa pseudonimima u Normativnoj bazi NSK

Autori nerijetko objavljuju djela pod jednim ili više pseudonimima. Nekim autorima pritom je namjera prikriti pravi identitet kako bi slobodnije izražavali stavove; neki autori doživljavaju sebe kao višestruku osobnost, pa za svaku osobnost dodjeljuju poseban pseudonim; neki jednu vrstu djela (npr. znanstvena djela) objavljuju pod pravim imenom, a drugu vrstu djela (npr. književna djela) pod pseudonimom; neki si dodaju pseudonim kako bi se razlikovali od istoimenjaka.

S osobama koje su tako prisvojila više oblika imena, identiteta ili pseudonima prilikom izrade preglednih zapisa, postupa se prema članku 96 *Pravilnika i priručnika za izradbu abecednih kataloga*⁵³ koji se tiče pseudonima. Osim kataložnih pravila, na postupak katalogizatora utječe i nekoliko drugih čimbenika: je li pseudonim moguće razriješiti, odnosno povezati s pravim identitetom; želi li se razriješiti pseudonim i smiju li se djela pisana pod pseudonimom povezati s osobom koja objavljuje i pod pravim identitetom.

Česti su slučajevi kada nije jasno izrečeno smije li se razotkriti pravo ime. Prilikom izrade zapisa za pseudonim potrebno je stoga uzeti u obzir i to koliko je autor javno poznata osoba. Koliko su javnosti već dostupne informacije koje katalogizator unosi u zapis – je li pseudonim objelodanjen javnosti (u publikaciji ili putem interneta) i može li autor pretpostaviti da će se njegov/i pseudonim/i razotkriti u knjižničnom katalogu? Je li autor izričito napomenuo da ne želi razotkriti pseudonim? Je li autor svoje biografske podatke priopćio javnosti? Hoće li podaci biti vidljivi samo katalogizatorima ili svim korisnicima kataloga?⁵⁴

⁵⁰ Isto, čl. 21.

⁵¹ Isto, čl. 16.

⁵² Isto, recital (10), čl. 89.

⁵³ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983–1986. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. 1986. Dio 2: Kataložni opis. 1983.

⁵⁴ Vidi: Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Nav. dj., poglavlje 6.7.2.

Primjer 1. Pseudonim *Groen, Hendrik*

Nizozemski književnik Peter de Smet koristi se pseudonimom Hendrik Groen. Pretraživanjem normativne baze Nizozemske nacionalne knjižnice putem VIAF-a nalazimo pregledni zapis *Groen, Hendrik*:

Osobno ime: Groen, Hendrik

Napomena za korisnike: pseud. van: Peter de Smet

Napomena za korisnike: KB: uit mail uitgever Meulenhoff Boekerij (12-5-2016): "... pseudoniem is van Peter de Smet. Deze naam is door de pers genoemd, maar niet door onze uitgeverij bevestigd.

Wij verzoeken u bij alle vermeldingen van Hendrik Groen de naam Peter de Smet met spoed weg te halen...”]

U napomeni za korisnike navedeno je pravo ime autora. No u sljedećoj napomeni naveden je citat iz e-maila s navedenim datumom (12. 5. 2016.) koji u prijevodu kaže „Pseudonim je od Petera de Smeta. Ovo ime otkriva se tiskom, ali ne i našim izdavačem. Molimo Vas da uklonite ime Peter de Smet sa svih zapisa Hendrik Groen...“.

Pretražujući internetske stranice za ime Hendrik Groen, nalazimo izvor podataka na Wikipediji, s datumom unosa 29. 12. 2017., koji također povezuje pravo ime sa pseudonimom. Katalogizatori nizozemske Nacionalne knjižnice očito nisu poštovali želju autora da se ne razrješuje pseudonim, već su otkrili pravo ime prije nego što se ono objelodanilo na Wikipediji.

U normativnoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu slijedom zapisa u VIAF-u za ime *Groen, Hendrik* stoji da je to pseudonim nepoznatog autora:

Osobno ime: Groen, Hendrik

Izvor podataka: Tajni dnevnik Hendrika Groena (83 godine i 1/4) / Hendrik Groen ; s nizozemskog prevela Svetlana Grubić Samaržija. Zagreb, 2017.

Biog. Ili pov.: Nizozemski književnik.

Napomena za korisn.: Pseudonim nepoznatog autora.

U sučelju Alepha u istom je preglednom zapisu dodana napomena za katalogizatore (MARC 21 polje 667):

„Premda se na internetu može pronaći pravo ime autora, on ne želi da ga se povezuje s navedenim pseudonimom.“

U preglednom zapisu Library of Congress pravo ime i pseudonim povezani su općom uputnicom:

Osobno ime: Groen, Hendrik

Napomena: Pseudonym

Uputnica: De Smet, Peter

Izvor podataka: Dutch Wikipedia, Aug. 24, 2016. (Hendrik Groen; pseud. of Peter de Smet [no publs. in LC database]; a 61 year-old librarian from Amsterdam Noord, Netherlands).

Može se zaključiti da Nacionalne knjižnice različito postupaju s otkrivanjem pravog imena autora koji se krije pod pseudonimom te da u ovom primjeru nizozemska i američka nacionalna knjižnica nisu uzele u obzir izričitu želju autora da se pravo ime ne otkriva. Hrvatska Nacionalna knjižnica uzima u obzir želje autora, i to ne samo domaćih već i stranih. Valjalo bi promisliti čiji legitimni interes prevladava u otkrivanju pseudonima – interes autora ili interes knjižnice.

Primjer 2. Pseudonim *Rey, Norma C.*

Hrvatski sociolog dr. sc. Benjamin Čulig znanstvena djela iz područja sociologije objavljuje pod pravim imenom, a književna djela pod pseudonimom Norma C. Rey.

U CIP-obrazac nakladnik je upisao i pravo ime autora i pseudonim, s napomenom da autor ne želi razriješiti pseudonim. Tako smo u normativnoj bazi imena imali dva nepovezana pregledna zapisa: jedan za ime Čulig, Benjamin, a drugi za *Rey, Norma C.*

Pregledni zapis u normativnoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za ime Čulig, Benjamin:

Osobno ime: Čulig, Benjamin

Vidi i: Rey, Norma C.

Vidi i: Autor književna djela objavljuje pod pseudonimom: Rey, Norma C.

Biog. Ili pov.: Hrvatski sociolog. Rođen 1951. u Jesenicama.

Pregledni zapis u normativnoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za ime Rey, Norma C.:

Osobno ime: Rey, Norma C.

Vidi i: Čulig, Benjamin

Vidi i: Pravo ime autora: Čulig, Benjamin.

Biog. Ili pov.: Književnica.

Iako je u medijima pseudonim bio razotkriven, ali ga nije razotkrio sâm autor, u preglednom zapisu *Rey, Norma C.* bilo je navedeno da je riječ o pseudonimu nepoznatog autora.

Tek nakon što je autor u *Jutarnjem listu* u travnju 2017. godine razotkrio svoj pseudonim pod kojim piše književna djela, u normativnoj su bazi dva pregledna zapisa povezana unakrsnom uputnicom i tako učinjena vidljivim krajnjem korisniku kataloga.

Kao i u primjeru Hendrika Groena, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pokazala je da se vodi načelom poštivanja želja autora da ostane anonimna onoliko dugo koliko želi.

7. Zaključak

Europska unija usvojila je Opću uredbu o zaštiti podataka koja se počinje primjenjivati od 25. svibnja 2018. U Hrvatskoj je javnu raspravu prošao prijedlog Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, no on ne donosi nikakve konkretne upute koje bi se ticale knjižnica ili znanstvenih i povijesnih istraživanja. Opća uredba o zaštiti podataka uređuje zaštitu osobnih podataka i odnosi se na postupanje s osobnim podacima u privatnim i državnim tijelima te javnim ustanovama koje u svom radu prikupljaju i koriste osobne podatke. Uredba se primjenjuje izravno umjesto nacionalnog zakona. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao središnja bibliografska ustanova u zemlji održava normativnu bazu imena za čije potrebe prikuplja i obrađuje osobne podatke o autorima i drugim osobama koje su sudjelovale u stvaranju djela ili su predmet djela. Za potrebe izrade preglednih zapisa o imenima knjižničari pronalaze osobne podatke koji identificiraju autora te izrađuju nadzirane pristupnice sa svim pronađenim neusvojenim oblicima imena. U skladu s novom Uredbom, potrebno je obratiti pažnju na kategoriju osjetljivih podataka i poštivanje načela obrade podataka, a radi uspostave pravne osnove za prikupljanje i obradu osobnih podataka preporučuje se donošenje dodatnog nacionalnog zakona iz knjižničarstva. Potrebno je osvijestiti postojanje prava pojedinaca čiji se osobni podaci obrađuju te ograničenja njihovih prava s obzirom na svrhu prikupljanja podataka i ulogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u obavljanju zadaće od javnog interesa.

LITERATURA

Danielisová, T.; M. Denár; P. Kovářová. Ochrana osobních údajů - Příručka pro knihovny. [citirano: 2018-04-10]. Dostupno na: http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/ochrana-osobnich-udaju/ochrana-osobnich-udaju-prirucka-pro-knihovny.

Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih po-

- dataka. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=HR>.
- Farago, F.; B. Bosančić; B. Badurina. Povezani podaci i knjižnice. // Vjesnik Bibliotekara Hrvatske 56, 4(2013), 25–52. [citirano: 2018-01-09]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/138/133>.
- Horvat, A. Oblikovanje osobnih imena u knjižničnom katalogu. // Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji. Zagreb: HBD, 1996. Str. 105-114. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: http://dzs.ffzg.hr/text/horvat_oblikovanjeimena.htm.
- Izjava o Međunarodnim katalognim načelima / prevela Mirna Willer. 2009. [citirano: 2017-10-09] Dostupno na: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf.
- Knežević Cerovski, A.; P. Pancirov. Normativna baza NSK danas. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), 175–188. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/143625>.
- Prijedlog Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka [citirano: 2018-11-04]. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=6988>.
- Smjernice o službenicima za zaštitu podataka. [citirano: 2018-04-10]. Dostupno na: http://azop.hr/images/dokumenti/217/wp243rev01_hr.pdf.
- Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (GDPR). [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR>.
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983–1986. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. 1986. Dio 2: Kataložni opis. 1983.
- VIAF. [citirano: 2018-01-09]. Dostupno na: <https://www.oclc.org/en/viaf.html>.
- Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105, 1616(1997). [citirano: 2018-15-01]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html.
- Zakon o zaštiti osobnih podataka (ZZOP), pročišćeni tekst zakona: NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12. čl. 32-34. // Zakon.hr: pročišćeni tekstovi zakona. [citirano: 2017-10-09]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/220/Zakon-o-zaštiti-osobnih-podataka>.